

Õiguskantsler

Teie 23.07.2024 nr

Meie 12.08.2024 nr 7-4/241157/2404550

Perehüvitiste maksmine

Lugupeetud avaldaja

Pöördusite õiguskantsleri poole murega, et Sotsiaalkindlustusamet plaanib lõpetada Teile ja [ ] lasterikka pere toetuste maksmise, sest soovib pidada Teid üheks perekonnaks ja määrata lasterikka pere toetuse kas Teile või [ ] kõigi laste eest kokku. Kinnitasite, et elate [ ] küll ühel aadressil, kuid te ei ole perekond ega kasvata kõiki lapsi ühiselt. Küsisite, kas Sotsiaalkindlustusamet tegutseb õiguspäraselt ja kas seni on Teile toetused määratud seaduse kohaselt.

Leian, et Sotsiaalkindlustusamet toimis õiguspäraselt, kui otsustas üle vaadata, kas Teile ja [ ] on perehüvitised õigesti määratud. Sotsiaalkindlustusametil on õigus koguda tõendeid ning paluda Teil esitada vajalikke andmeid, et nende alusel saaks otsustada, kas seniseid perehüvitise määramise otsuseid muuta või mitte. Ametil ei ole kulunud otsuse tegemiseks ebamõistlikult palju aega, kuid sellega ei tohi siiski enam kaua viivitada.

Õiguskantsler ei saa öelda, kas Sotsiaalkindlustusamet peaks jätkama Teile perehüvitiste maksmist senisel kujul või tuleks varem tehtud otsused üle vaadata. Seaduse järgi on see Sotsiaalkindlustusameti ülesanne.

1. Sotsiaalkindlustusameti ametnik selgitas õiguskantsleri nõunikule, et automaatse kontrolli käigus tuvastati, et ühel ja samal aadressil elavad [ ] last ja kaks lapsevanemat, kes saavad kumbki lapsetoetusi ja lasterikka pere toetust [ ] lapse eest. See asjaolu tekitas kahtluse, kas senised perehüvitised on määratud õigesti või tuleks määrata ühele vanemale lapsetoetused [ ] lapse eest ja üks lasterikka pere toetus.

2. Sotsiaalkindlustusamet võib varasemad otsused uuesti üle vaadata, sealhulgas kontrollida perehüvitise andmise aluseks olevaid asjaolusid, kui tekib põhjendatud kahtlus, et inimesel ei pruugi olla hüvitise saamise õigust ([haldusmenetluse seaduse § 64 lg 2](#), [sotsiaalseadustiku üldosa seaduse § 30 lg 2](#)).

3. Peretoetuste suuruse kindlakstegemisel võetakse arvesse kõik peres koos kasvavad lapsed, kellel on õigus saada lapsetoetust ([perehüvitiste seaduse § 26 lg 1](#)). Kui kahel vanemal on vähemalt üks ühine laps, võib emb-kumb neist vanematest saada lapsetoetusi ja lasterikka pere toetust kõikide peres kasvavate laste eest, sellest hoolimata et ülejäänud lapsed ei ole ühised

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

([perehüvitiste seaduse § 21 lg 1; § 25 lg 1 p 3](#)). Selleks ei pea ühise lapse vanemad olema abielus või registreeritud kooselus.

4. Sotsiaalkindlustusameti ametnik selgitas õiguskantsleri nõunikule, et amet ei ole veel otsustanud, kas jätkata Teile senisel kujul toetuste maksmist või mitte. Praegu uuritakse veel asjaolusid.

5. Sotsiaalkindlustusametil on seaduse järgi õigus tõendeid koguda, muu hulgas on ametil õigus küsida Teilt selgitusi. Teil on kohustus esitada tõesed ja täielikud andmed, dokumendid ja muud tõendid, mis on vajalikud hüvitise saamise õiguse väljaselgitamiseks ([perehüvitiste seaduse § 1 lg 2; sotsiaalseadustiku üldosa seaduse § 21 lg 1 punkt 1; haldusmenetluse seaduse § 6, § 38 lõiked 1 ja 3](#)).

6. Sotsiaalkindlustusamet võib seaduse järgi küsida asjaolude väljaselgitamisel ametiabi valla- või linnavalitsuselt ([halduskoostöö seaduse § 17 lg 1](#), vt ka § 18 lg 1 p 2). Kohtud ei ole sellist tegevust kahtluse alla seadnud (vt nt [Riigikohtu üldkogu otsust asjas nr 3-18-1672](#), p 3).

7. Kogutud tõendite põhjal otsustab Sotsiaalkindlustusamet, kas ta tunnustab senised perehüvitiste maksmise otsused kehtetuks ja teeb uued otsused või jätab senised otsused muutmata. Seda otsustades tuleb ametil järgida haldusmenetluse seaduses sätestatud reegleid (vt [§-d 64–70](#)). Need reeglid aitavad tagada, et uue otsuse tegemise tagajärjed ei oleks inimese suhtes ebaõiglased või ülemäärased, arvestades inimese enda käitumist ja muid asjaolusid.

8. Sotsiaalkindlustusamet ei tohi otsustamisega kaua viivitada ([haldusmenetluse seaduse § 5 lg 2](#)). Amet võttis Teiega asjaolude väljaselgitamiseks ühendust umbes kaks kuud tagasi ning on kirjutanud Teile neli kirja. Kogu olukorda arvestades ei ole põhjust öelda, et ametil oleks otsustamiseks kulunud ebamõistlikult palju aega. Siiski tuleks ametil teha otsus lähiajal, et mitte ületada mõistlikku menetlusaega. Teid tuleks teavitada ka sellest, kui amet jätab senised perehüvitiste määramise otsused muutmata.

9. Lisaks peab Sotsiaalkindlustusamet kogu menetluse jooksul jälgima, et tema tegevus oleks kooskõlas hea halduse tavaga. Ameti 22. juuli ja 24. juuli kirjad Teile jätavad mulje, et amet on juba otsuse teinud ning ameti hinnangul ei saa jätkata perehüvitiste maksmist senisel kujul. Teile saadetud 30. juuli kirjast aga nähtub, et amet alles kogub tõendeid. Seda kinnitas amet ka õiguskantsleri nõunikule. Kuigi Sotsiaalkindlustusamet ei tohi inimest eksitada, kui ta teda asjade käiguga kursis hoiab, ei mõjuta selliste kirjade saatmine ameti õigust kontrollida, kas perehüvitisi makstakse õigesti.

10. Õiguskantsler ei saa võtta seisukohta, millise otsuse peaks Sotsiaalkindlustusamet tegema, sest õiguskantsler ei selgita välja perehüvitiste määramisega seotud asjaolusid ega tee ka perehüvitiste määramise otsuseid.

11. Kui Sotsiaalkindlustusamet otsustab perehüvitised teisiti määrata ja Te ei ole selle otsusega nõus, võite oma õigusi kaitsta vaide- või kohtumenetluse kaudu. Seadus ei anna õiguskantslerile õigust Sotsiaalkindlustusameti otsuseid tühistada või muuta.

12. Otsuse vaidlustamiseks on võimalik esitada Sotsiaalkindlustusametile 30 päeva jooksul vaie või pöörduda 30 päeva jooksul otsuse tühistamise taotlusega halduskohtu poole. Võimalik on ka esitada esmalt vaie, oodata ära Sotsiaalkindlustusameti otsus vaidele ja seejärel pöörduda 30 päeva jooksul halduskohtusse. Sotsiaalkindlustusamet peab märkima oma otsustesse ka

selgitused vaidlustamisvõimaluste kohta. Vaide esitamise kohta saab lähemalt lugeda [Sotsiaalkindlustusameti kodulehelt](#) ja halduskohtusse pöördumise kohta [kohtute lehelt](#).

13. Vaide esitamine on tasuta. Halduskohtule kaebuse esitamisel tuleb üldjuhul maksta 20 eurot riigilõivu, kuid toetuse taotleja on riigilõivu tasumisest vabastatud, kui vaidluse all on toetussummade vale maksmine või maksmata jätmine ([riigilõivu seaduse § 22 lg 2 p 2; § 60 lg 1](#)). Igaüks võib vaide ja ka kaebuse halduskohtule esitada ise, ilma juristi või advokaati palkamata.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Teadmiseks: Sotsiaalkindlustusamet